

ЗБОРНИК ЗА ИСТОРИЈУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
COMMISSION POUR L'HISTOIRE DE BOSNIE ET HERZEGOVINE

RECUEIL DE L'HISTOIRE DE BOSNIE ET HERZEGOVINE

7

REDACTEUR MILORAD EKMEČIĆ

BELGRADE 2012

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДБОР ЗА ИСТОРИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ЗБОРНИК ЗА ИСТОРИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

7

УРЕДНИК МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ

БЕОГРАД 2012

ЧЛАНОВИ ОДБОРА

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ

ЧЕДОМИР ПОПОВ

ДЕСАНКА КОВАЧЕВИЋ-КОЛИЋ

СВЕТОЗАР КОЉЕВИЋ

ДУШАН БЕРИЋ

ЂОРЂЕ МИКИЋ

МАРКО ПОПОВИЋ

НЕВЕНКА ГОШИЋ

ЗДРАВКО АНТОНИЋ

ЂУРО ТОШИЋ

ЧЛАНОВИ РЕДАКЦИОНОГ ОДБОРА

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ

ВЛАДИМИР СТОЈАНЧЕВИЋ

ЧЕДОМИР ПОПОВ

ДЕСАНКА КОВАЧЕВИЋ-КОЛИЋ

РАДОШ ЉУШИЋ

НЕВЕНКА ГОШИЋ

МАРКО ПОПОВИЋ

ЗДРАВКО АНТОНИЋ

ЂУРО ТОШИЋ

СЕКРЕТАР

ЉИЉАНА ПЕРОВИЋ

Примљено на IX скупу Одељења историјских наука, од 30. новембра 2011, на основу позитивних мишљења рецензената посебно датих за сваки рад

АМБЛЕМ: ЗАПОН ЗАХУМСКОГ КНЕЗА ПЕТРА,
13. ВЕК

ИЗДАЈЕ:
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ISSN 0354-9461

НАСЛОВНА СТРАНА: ДРАГАН ТОДОРОВИЋ

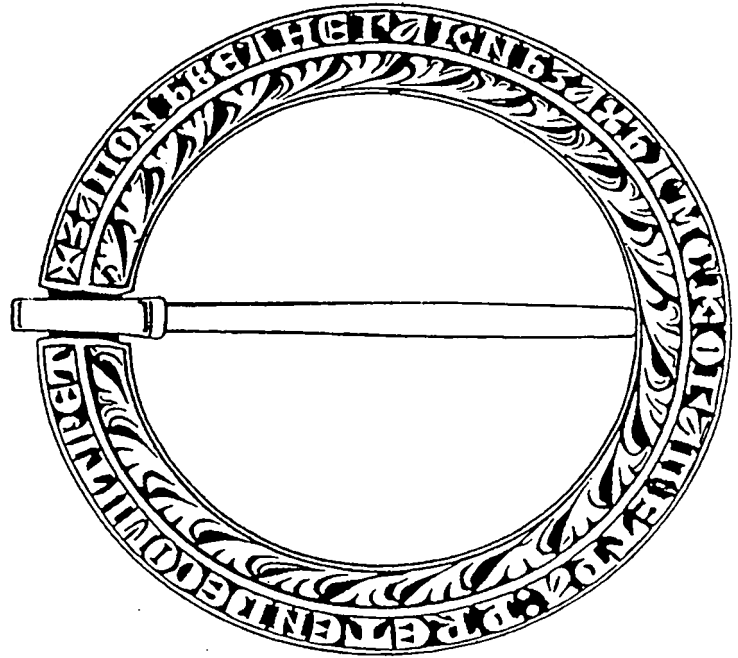
ЛЕКТОР: НЕВЕНКА ГОШИЋ

КОРЕКТОР: ВЕСНА ШУБИЋ

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: МИРА ЗЕБИЋ

ШТАМПА: ШТАМПАРИЈА СРПСКЕ
ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, БЕОГРАД

ТИРАЖ: 400 ПРИМЕРАКА

<i>Ђуро Тошић</i>	Прилог познавању <i>монашења</i> становништва из средњовјековне Босне	1
<i>Djuro Tošić</i>	Contribution to the Knowledge of the Ordainment in Mediaeval Bosnia	28
<i>Аранђел Смиљанић</i>	Хумски жупан Познан Пурчић	29
<i>Arandjel Smiljanić</i>	District Prefect of Hum – Poznan Purčić	35
<i>Борис Бабић</i>	Византијски извори о становништву и црквеним приликама у средњовјековној Босни	37
<i>Boris Babić</i>	Bizantine Sources on Population and Church in Mediaeval Bosnia	48
<i>Срђан Рудић</i>	Петар Павловић – Војвода Хумски и Крајине	49
<i>Srdjan Rudić</i>	Petar Pavlović – Duke of Hum and Krajina	60
<i>Видан Николић</i>	Трагови средњовековног занимања <i>Крамар</i> у топонимији Босне и Херцеговине	61
<i>Видан Николич</i>	Следе средневековой профессии „крамар“ в топонимии Боснии и Герцеговины	74
<i>Миленко Јахура</i>	Пребиловци – насеље и породице	75
<i>Milenko Jahura</i>	Prebilovci – Settlements and Families	109
<i>Недељко В. Радосављевић</i>	Повеља сарајевског (дабробосанског) митрополита Пајсија о праву на сакупљање милостиње за манастир Хиландар	111
<i>Dušica M. Stojković</i>	The Charter of the Metropolitan of Sarajevo (Dabrobosanski) Pajsije on the Right to Gather Charity for the Monastery Hilandar	119
<i>Недељко В. Радосављевић</i>	Препис царског берата о правима чувара барутане тврђаве Јајце из 1709. године	121
<i>Mirjana O. Marinković</i>	Transcription of the Imperial <i>Berat</i> on the Rights of the Keepers of the Powder-Magazine in Jajce from 1709	133
<i>Брајислав Теиновић</i>	Европска историја на позорници устанака у Босни и Херцеговини 1804–1882.	135
<i>Bratislav Teinović</i>	European Powers Towards the Uprisings in Bosnia and Herzegovina 1804–1882	150

<i>Jelena Milojković-Djurić</i>	Gleb Ivanovich Uspenskii: Pis'ma iz Srbije, Letters from Serbia 1876–1877	151
<i>Јелена Милојковић-Ђурић</i>	Глеб Иванович Успенски: Писма из Србије	161
<i>Jelena Milojković-Djurić</i>	Српско-хрватско путујуће позориште Фотија Ж. Иличића	163
<i>Јелена Милојковић-Ђурић</i>	Serbo-Croatian Travelling Theater Company of Fotije Ž. Iličić	172
<i>Jelena Milojković-Djurić</i>	Three Imperial Memoranda: Cultural Policies in Bosnia-Herzegovina in the aftermath of the Berlin Peace Treaty	173
<i>Јелена Милојковић-Ђурић</i>	Три царска меморандума: Просветна и верска политика у Босни и Херцеговини после Берлинског мировног уговора	189
<i>Ненад Урић</i>	Прилог за повест породице Глигорија Јефтановића у турско доба	191
<i>Nenad Urić</i>	Contribution to the History of the Family of Gligorije Jeftanović in Turkish Period	237
<i>Боривоје Милошевић</i>	Свештенство Босанске Крајине у устанку 1875–1878. године	239
<i>Borivoje Milošević</i>	Clergy of Bosanska Krajina in the Uprising of 1875–1878	255
<i>Александар Растовић</i>	Један опис Босне и Херцеговине Вилијема Милера из 1898. године	257
<i>Aleksandar Rastović</i>	Description of Bosnia and Herzegovina Published in 1898 by William Miller	265
<i>Драга Мاستиловић</i>	Др Никола Стојановић између српства и југословенства	267
<i>Draga Mastilović</i>	Dr Nikola Stojanović between Serbia and Yugoslavia	299
<i>Ђорђе Микић</i>	Босански Устав – „Штатут“ из 1910.	301
<i>Djordje Mikić</i>	Bosnian Constitution – “Statut” of 1910 (First Politics)	319
<i>Горан Латиновић</i>	Територијална организација Српске православне цркве у Босанској Крајини (1900–2010)	321
<i>Goran Latinović</i>	Territorial Organization of the Serbian Orthodox Church in Bosanska Krajina (1900–2010)	333
<i>Драган Шућур</i>	Бањалучка епархија од 1953. до 1961. године	335
<i>Dragan Šućur</i>	The Diocese of Banjaluka (1953–1961)	382
<i>Миле Станић</i>	Списак Хрвата и муслимана који су учествовали у одвођењу и убијању Срба у Мостару и околини	383
<i>Mile Stanić</i>	The List of the Croats and Muslims who Participated in Taking Away and Killing of the Serbs in Mostar and the Surroundings	399
<i>В. А. Артамонов</i>	Србы и Турецко-Русская война 1710–1713 гг. (К 300-летию русско-сербского боевого содружества)	401
<i>В. А. Артамонов</i>	Срби и турско-руски рат 1710–1713. године (Поводом 300-годишњице руско-српског војног савезништва)	417

ХУМСКИ ЖУПАН ПОЗНАН ПУРЧИЋ

АРАНЂЕЛ СМИЉАНИЋ¹

Апстракт. – У раду се говори о политичкој активности хумског жупана Познана Пурчића, који је одиграо важну улогу у ширењу босанске државе на Хумску земљу у трећој деценији XIV вијека. Користећи оскудне историјске изворе и њихову интерпретацију у историографији аутор саопштава повезану слику његовог животног пута. Дио рада обрађује и помене појединаца из породице Санковића, јер се кроз њихову призму на посредан начин може пратити и Познанова дјелатност, посебно за оне године у којима није забиљежено његово име. На нека питања са постојећом изворном грађом немогуће је одговорити тако да аутор на више мјеста наводи спорна и отворена питања.

Кључне ријечи: Хумска земља, Познан Пурчић, Босна, Србија, Санковићи, пљачке, Шубићи, краљ Милутин, бан Стјепан II, Бранивојевићи, прелазак, краљ Душан, Милтен и Ружир, вазалство, тамница, пропаст.

У историји средњовјековне Босне постоје личности чија је улога у оновременим збивањима у несразмјери са оним како су исте обрађене у историографији. Тим више када се зна да су оне својим поступцима допринијели остварењу извјесних догађаја или процеса чије посљедице осјећамо и данас. Једна од њих свакако је и хумски жупан Познан Пурчић који је одиграо веома важну улогу у територијалном проширењу Босне на Хумску земљу средином треће деценије XIV вијека. Оскудица изворних података нас онемогућава да континуирано пратимо његову политичку дјелатност у дужем временском трајању, али и оно мало грађе са којом располажемо указује на занимљив животно пут којим је ходио овај хумски великаш.

Познан Пурчић је водио поријекло из великашке породице чији су се баштински посједи налазили у Загорју и Невесињу.² О његовим претходницима не можемо ништа више рећи осим да му се један од предака звао Пурча, на што нас упућује његово презиме (прецизније

¹ arandjelsmiljanic@yahoo.com

² Првобитно сједиште ове породице налазило се у Загорју (око данашњег Калиновика). Међутим, они су већ почетком XIV вијека управљали и Невесињем. Р. Anđelić, *Studije o teritorijalno-političkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo 1982, 94.

речено породично име). Иначе, ово је било изузетно ријетко име у средњем вијеку. Једини познати Пурча био је војвода Пурча који се као свједок наводи у повељи бана Матије Нинослава о пријатељству и трговини са Дубровчанима из марта 1249. Године.³ Управо ријеткост тог имена може бити аргумент да њих двојицу доведемо у родбинску везу, али опрезност у томе је тим већа када знамо да је територија на којој су се налазили породични баштински посједи највећи дио средњег вијека у саставу Србије, док се војвода Пурча наводи као човјек босанског бана. Недостатак адекватних изворних свједочанстава из тог времена оставља ово питање отвореним.

У сваком случају својом *вјерном службом* у Хумској земљи Познано-ви претходници остварили су повољне предуслове за његов успон у оновременој феудалној хијерархији, тако да ће он временом постати једна од најзначајнијих личности хумске историје XIV вијека. Ова се констатација односи на прву половину тог вијека када је активно учествовао у политичком животу Хума, али и њему сусједних области. Осим тога, занимљивости његове личности придонио вишеструко мијењање својих господара у преласцима из српског у босански табор, као и у враћању под окриље ранијих сизерена.

Жупан Познан први пут се јавља 24. маја 1306. када су га Тома Држић и Андреј из Гружа оптужили у Дубровнику поводом пљачке коју је са оцем и браћом извео у Вечерићима код Невесиња.⁴ У томе је учествовао и Дражен Богопенец (Богопанковић), родоначелник породице Санковића, као и други неименовани људи из те области. Очито је да су њих двојица предводили пљачкаше, јер је Познан са собом водио 30, а Дражен 20 људи, што је за схватања тог времена била права мала војска.

Његове пљачке након ове тужбе нису престале, нити су се ограничиле само на подручје Невесиња и лијеве обале Неретве. Напротив, већ у лето 1306. опљачкао је још једног дубровачког трговца у жупи Броћно на десној обали Неретве.⁵ Не треба ни сумњати да је у томе са њим учествовао и његов ратоборни сусјед Дражен Богопенец. Из ових штурих вијести не може се закључити да ли су они били у некој врсти међусобне потчињености и како се међу њима плијен дијелио. У сваком случају, стално помињање жупана Познана Пурчића на првом мјесту ако ништа може да укаже да је он био Дубровчанима познатији, а врло могуће у то вријеме и угледнији од Богопенеца. Можда је ипак, пресмиона претпоставка Паве Анђелића по којој су Богопанковићи првих деценија XIV вијека били у некој зависности од Пурчића.⁶

3 Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма* I–1, 9–10.

4 Они су опљачкали робу дубровачких трговаца у вриједности од 270 дуката, односно 800 перпера. Р. Грујић, *Конавли под разним тослодарима од XII–XV века*, Споменик СКА 66 (Земун 1926) 7; Ј. Мијушковић, *Хумска власићеска породица Санковићи*, ИЧ 11 (1960) 18–19; М. Vego, *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, Сарајево 1982, 29; Р. Анђелић, *Studije*, 95; С. Мишић, *Хумска земља у средњем веку*, Београд 1996, 34; Р. Пекић, *Жуја Дабар у средњем вијеку*, Билећа 2005, 67.

5 С. Мишић, *Хумска земља*, 36.

6 Р. Анђелић, *Studije*, 94, 96.

Било је то немирно вријеме наше прошлости, када се у Босни покушавала учврстити породица Шубића, што је свакако изазивало отпор властеле одане старој династији. У таквој ситуацији кнезови Брибирски поставили су свог вазала кнеза Константина Нелипчића као намјесника у Хуму.⁷ На основу једног записа из 1306, по коме је у Невесињу уведена незаконита царинарница за продају соли на штету Дубровчана, сазнајемо да је и жупан Познан непосредно признавао власт хумског кнеза Константина Нелипчића.⁸

Након тога настаје скоро дводеценијско затишје када је ријеч о подацима везаним за активности жупана Познана. Његово не помињање не значи да је био пасиван у иначе бурним догађајима друге деценије XIV вијека када су се за Хумску земљу борили Шубићи и краљ Милутин. Доцнији подаци указују на то да је жупан Познан у једном моменту напустио Шубиће, прешао на страну краља Милутина и савим могуће на тај начин и помогао коначној побједи краља Милутина и задржавању Хумске земље у саставу српске државе.

Име жупана Познана поново је забиљежено 14. децембра 1325. када га је дубровачки кнез даровао са 50 перпера у сребру и текстилу.⁹ На основу ове вијести видимо да су се односи између Познана и Дубровника у потпуности промјенили у односу на раније стање. Међутим, једно друго питање овдје се намеће: да ли је тада још увијек Познан жупан српског краља, у овом случају Стефана Дечанског, или је прешао на страну босанског бана Стјепана II? По мишљењу Константина Јиречека он је већ тада био у некој дипломатској мисији босанског бана. Према Вељану Трпковићу Јиречекова претпоставка је погрешна, јер се у документу уопште не наводи чији је Познан тада човјек био, а то се не може утврдити ни на посредан начин неким другим документима.¹⁰

Познанов прелазак на страну босанског бана Стјепана II вјероватно се десио у првој половини 1326, у вријеме борби против Бранивојевића који су покушавали да се осамостале у Хуму.¹¹ Вељан Трпковић је сматрао да се то десило у прољеће те године након успјешног за-

7 В. Ђоровић, *Историја Босне*, Београд – Бања Лука, 1999, 233–234; Дуго времена се мислило да је овај кнез Константин био син српског краља Милутина за што је био заслужан К. Јиречек. Међутим, у својој расправи М. Динић је показао да је К. Јиречек био у криву, односно да се овдје радило о Константину, сину војводе Изана Нелипчића. О томе видјети у М. Динић, *Comes Constantinus*, ЗРВИ 7 (1961) 1–11.

8 Р. Грујић, *Конавли*, 7; В. Ђоровић, *Историја Босне*, 234; М. Vego, *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, 44.

9 Познан је награђен због тога што је учинио многе услуге Дубровчанима, а био је спреман да и даље исто чини. Р. Грујић, *Конавли*, 9; М. Vego, *Nadgrobni spomenici porodice Sankovića u selu Biskupi kod Konjica*, GZM 10 (1955) 136; В. Трпковић, *Како је Стефан II Кошроманић први њуш продро у Хум*, ИГ 1–2 (1960) 152; М. Vego, *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, 55.

10 В. Трпковић, *Како је Стефан II Кошроманић први њуш продро у Хум*, 152.

11 Према К. Јиречеку престоне борбе у Рашкој искористио је бан Стјепан да продре у горње Захумље, а први од локалне властеле који му је пришао био је жупан Познан. К. Јиречек, *Историја Срба* I, 204; В. Ђоровић, *Историја Босне*, 244; С. Ђирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Београд 1964, 90; М. Маловић, *Стефан Дечански и Зета*, ИЗ 4 (1979) 40.

вршетка тог ратовања.¹² На руку томе иде и тврђење Мавра Орбина по коме је Познан заповиједао једним дијелом босанске војске у походу на Бранивојевиће у прољеће 1326.¹³ Да ли је заиста било тако не знамо, али индикативна је вијест од 22. маја 1326. по којој видимо да је тада жупан Познан боравио у Дубровнику и то баш у јеку борби против Бранивојевића.¹⁴ Због тога је Вељан Трпковић изражавао скептичан став према вијестима Орбина и Лукаревића. Без обзира на све конотације тих вијести, једно је сигурно – став жупана Познана Пурчића у побуни Бранивојевића и његово приклањање босанском бану у великој мјери су утицали на заузимање Хумске земље и њено инкорпорирање у састав босанске државе. Управо у томе се и огледа велики значај овог хумског великаша.

У сваком случају, жупан Познан је 1326. постао вазал босанског бана Стјепана II. Исте године помиње се у бановој повељи као свједок *од Заџорја*.¹⁵ Поново се јавља 13. јула 1327. када је долазио по неком непознатом послу у Дубровник *in ambaxtam domini comitis Stephani de Bossina*.¹⁶ Његов нови помен везан је за банову повељу из 1329. када је опет наведен као свједок *од Заџорја*.¹⁷

Међутим, већ наредне 1330. године ситуација се промјенила утолико што за његов поклад у Дубровнику интервенише млади краљ Душан.¹⁸ Очигледно да је крајем 1329. или почетком 1330. жупан Познан Пурчић поново прешао на српску страну. Остаје отворено питање да ли је његов прелазак на страну српског владара у вези са

12 В. Трпковић, *Кад је Стејан II Кошроманић први иуш иродро у Хум*, 153.

13 М. Орбин, *Краљевство Словена*, Београд 1968, 191; Лукаревић је писао да је Пурчић предводио читаву босанску војску на поменућу властелу. Податак преузет из В. Трпковић, *Кад је Стејан II Кошроманић први иуш иродро у Хум*, 152.

14 Ни у том акту не пише да ли је Познан банов или краљев. В. Трпковић, *Кад је Стејан II Кошроманић први иуш иродро у Хум*, 152; М. Маловић, *Стефан Дечански и Зеџа*, 40.

15 Код А. Соловјева ова повеља погрешно је датирана са око 1322. годином. А. Соловјев, *Одабрани сјоменици српској права (од XII до краја XV вијека)*, Београд 1926, 105–106; Слична грешка је и код Ф. Горшича, који је повељу ставио у 1322. F. Goršič, *Župani in knezi v jugoslovenski pravni zgodovini*, *Casopis za zgodovino in narodopisje* XXIV (Maribor 1924) 38; Исправно датирање ове повеље је код М. Динић, *Државни сабор средњовековне Босне*, Београд 1955, 14; П. Анђелић, *Varoшes regni и државно вијеће средњовековне Босне*, Прилози 11–12 (1975–1976) 40; В. Трпковић, *Хумска земља*, 242; Ј. Мргић Радојчић, *Доњи Краји – Крајине средњовековне Босне*, Београд 2002, 62.

16 Он је споменут у одлуци Великог вијећа. Р. Грујић, *Конавли*, 9; С. Ђирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, 90; Ово је уједно први пут да се биљежи банов посланик у Дубровнику. А. Babić, *Diplomatska služba и srednjovjekovnoj Bosni*, Sarajevo 1995, 28; А. Babić, *Iz istorije srednjovjekovne Bosne*, Sarajevo 1972; М. Vego, *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, 29; М. Маловић, *Стефан Дечански и Зеџа*, 40.

17 Ј. Мргић Радојчић, *Повеља бана Стејана II Кошроманића великом кнезу Гргуру Сјејанићу*, ССА 3 (2004) 21.

18 Р. Грујић, *Конавли*, 7, 9; *Историја српској народа I*, 501 (С. Ђирковић); Посланици су се вратили од Душана 13. маја 1330. и пренјели су поруку да он тражи депозит жупана Познана. Поново је у новембру млади краљ тражио да се Познановој жени предају неке заложене ствари, али су Дубровчани захтјевали да Душан пошаље Познанову жену у Дубровник. М. Маловић, *Стефан Дечански и Зеџа*, 40; С. Мишић, *Хумска земља*, 58.

походом босанске војске на Србију из 1330. који је успјешно сузбио краљ Душан у Полимљу.

Наредних шест година жупан Познан Пурчић не јавља се у историјским изворима, али нам на посредан начин од помоћи могу бити вијести о жупану Милтену Драживојевићу, због повезаности ове двије великашке породице. Он се први пут јавља 15. августа 1332, и то као свједок у повељи бана Стјепана II Котроманића.¹⁹ Три године касније, 24. маја, Милтен и његов син Санко забиљежени су у тужби Манче Лампрова Манчетића због пљачке извршене у Оногошту. У тужби је наведено да су они људи босанског бана из Загорја.²⁰ Ни у повељи бана Стјепана, нити при тим пљачкама не јавља се име жупана Познана, тако да је вјероватно читаву прву половину тридесетих година XIV вијека био вјеран краљу Душану.

Изгледа да је Пурчићевим путем ускоро кренуо и жупан Милтен Драживојевић, јер се у једном документу од 5. јула 1336. наводи као краљев човјек. Тада је са вођом страних најамника, војводом Ружиром пљачкао у околини Дубровника.²¹ Његов прелазак на страну Србије могли би временски одредити са крајем 1335. или евентуално првим мјесецима 1336. године. Незадовољан њиховим пљачкама краљ Душан је наредио да позову Дубровчане на *сѿанак* у Ободу у Конавлима и да се ту нагоде са њима за одштету.²² И заиста Милтен и Ружир су послушали свог господара упутивши писмо Дубровчанима у коме себе називају жупанима српског краља.²³

Међутим, врло брзо након *сѿанка* у Ободу они су напустили Душана и придружили се бану Стјепану II. Враћање под окриље босанског бана може се довести у везу са тим да се Милтену и Ружиру таква помирљива политика није свидјела, па су одлучили да се врате босанском бану који их није могао зауздати на начин краља Душана. Томе у прилог би ишла вијест из средине октобра 1336. ка-

19 Ф. Миклошич је ову повељу датирао са 23. октобром 1332. F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 102; Повељом бан Стјепан и Дубровчани уређују како ће се расправљати међусобни спорови, а жупан Милтен се налази на десетом мјесту у навођењу свједока. Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 44; Ј. Мијушковић, *Санковићи*, 19; Р. Anđelić, *Studije*, 97; С. Мишић, *Хумска земља*, 61.

20 Они су са својим људима отели неке животиње и Манчетићеву трговачку робу. К. Јиречек, *Власѿела хумска на најѿиису у Величанима*, Сарајево 1892, 5; Ј. Мијушковић, *Санковићи*, 20; М. Vego, *Postanak srednjovjekovne bosanske države*, 55.

21 Они су пустошили око манастира Светог Јакова на Вишњици пред самим Дубровником. К. Јиречек, *Власѿела хумска на најѿиису у Величанима*, 5; Ј. Мијушковић, *Санковићи*, 20; С. Мишић, *Хумска земља*, 62.

22 Р. Грујић, *Конавли*, 10.

23 М. Пуцић у свом издању извора није датирао поменуто писмо, али је навео да је оно из лета 1336. М. Пуцић, *Сѿоменици срѿски II*, 15. К. Јиречек је различито датирао ово писмо. Први пут је саопштио оно из октобра 1335. К. Јиречек, *Сѿоменици срѿски*, 100, док је други пут слиједио Пуцића и написао исто што и он. К. Јиречек, *Власѿела хумска на најѿиису у Величанима*, 5. С друге стране Љ. Стојановић је писмо датирао прије октобра 1335. Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 68. Вјероватно је посриједи грешка с обзиром да је писмо писано након Милтенових и Ружирових пљачки над Дубровчанима у лето 1336. У том погледу М. Пуцић је имао апсолутно право са начином на који је писмо датирао.

да је Милтен отео дубровачку стоку у жупи Жаба.²⁴ Да ли су они са собом повукли и жупана Познана или је он можда раније напустио Србију и вратио се под власт бана Стјепана II, тешко је рећи. Једино је сигурно да се Познан Пурчић поткрај 1336. помиње као господар Невесиња, али истовремено и као човјек жупана Милтена Драживојевића,²⁵ тада несумњиво вазала Котроманића.

Сјећајући се старе славе ново стање мора да му је тешко падало, а посебно то што је некада несумњиво мање значајна сусједна породица сада господарила његовом. Да ли је Познан нешто покушавао да промијени не може се рећи, ипак знајући карактер људи из тог времена, прије јесте него што није. Дани старе славе нетрагом су минули, а он сам се, не зна се како, обрео у тамници краља Стефана Душана. Шта је било узрок његовог утамничења може се само нагађати. Тамо је провео више времена, на што нас упућује вијест из новембра 1344. када је слао своју жену Нинославу у Дубровник по новчану помоћ.²⁶ Пошто се иза тога његово име више не јавља, могуће да је убрзо и умро, остаје нерјешено питање да ли у тамници или на слободи.

Поред његове жене Нинославе, знамо и за имена двојице Познанових синова: Обрада и Радослава, као и за његовог синовца Вратка.²⁷ Они се помињу само за Познанова живота, тако да можемо претпоставити да они нису успјели наслједити од свог оца ни жупанску титулу, нити управу над Загорјем и Невесињем, који су припали Санковићима, најзаслужнијим у потискивању и слому породице Пурчића.²⁸ Као *terminus ante quem* њиховог нестајања са историјске позорнице може се узети октобар 1348. када су Дубровчани примили Санка за свога грађанина, и то као несумњивог хумског господара и *барона* босанског бана.²⁹

24 Радило се о стоци коју су Дубровчани гонили са ушћа Неретве у Дубровник. К. Лиречек, *Власћела хумска на најшијису у Величанима*, 5; Р. Anđelić, *Srednjovjekovna humska župa Žaba*, Hercegovina 3 (Mostar 1983) 36; Ђ. Тошић, *Три Дријева у средњем вијеку*, Сарајево 1987, 113.

25 Р. Anđelić, *Studije*, 96–97; С. Мишић, *Хумска земља*, 62.

26 Било је то 16. и 20. новембра 1344. Она је дошла у Дубровник, те је обећала у име мужа и синова вјерност Дубровнику тако да је Сенат одлучио да им се исплати 700 перпера. Р. Грујић, *Конавли*; П. Анђелић је потпуно неосновано претпостављао да је жупан Познан допао ропства 1329. или 1330. када је бан Стјепан доживио пораз у Полимљу. Р. Anđelić, *Studije*, 95.

27 Ј. Мргић Радојчић, *Повеља бана Свјетлана II Кошроманића великом кнезу Гргуру Свјетланићу*, ССА 3, 30; С. Мишић, *Хумска земља*, 62, 87.

28 Послије 1343. жупан Санко Милтеновић остварио је своје прво територијално проширење освојивши Невесиње, баштински посјед Пурчића. С. Мишић, *Хумска земља*, 62.

29 К. Лиречек, *Власћела хумска на најшијису у Величанима*, 6; Он је добио грађанство, а не племство. Ј. Мијушковић, *Доделивање дубровачког грађанства у средњем веку*, Глас САНУ 246 (1961) 100; Према мишљењу М. Благојевића он је вјероватно имао почасно грађанство у Дубровнику. М. Благојевић, *Сродствена терминологија и друштвена хијерархија у средњовековној Србији*, Зборник Етнографског музеја у Београду 1901–2001 (2001) 127; Тада је Мало вијеће одлучило да се дарује тканинама у вриједности од 40 перпера. Р. Пекић, *Жуја Дабар*, 68.

DISTRICT PREFECT OF HUM – POZNAN PURČIĆ

District prefect (župan) Poznan Purčić was of Hum's noble family which had had estates in Zagorje and Nevesinje. He is first mentioned in 1306 as a roadhog. At the time, he recognized the authority of the Šubićs. After that, he took sides with king Milutin and then, by mid third decade, at the time of the campaign of ban Stjepan II Kotromanić, he joined Bosnian army and helped it consolidate in Hum. It was this decision of Poznan which had the most important political significance. He is mentioned repeatedly in the second half of the decade as the Bosnian ban's supporter. In 1329 or 1330 he took sides with king Stefan Dušan. He is yet again mentioned as ban Stjepan's man late in 1336. Switching from one side to the other eventually weakened his position so that he became a vassal to the district prefect (župan) Milten Draživojević. In the end, he found himself in king Stefan Dušan's dungeon trying to get out of it with the help of the Dubrovčanis. His sons did not succeed in holding out in Nevesinje which was taken by the district prefect (župan) Sanko Miltenović. This is how this noble family faced an ignominious end.